

MEGOLDÁS ÉS ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ (II.)

I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

1. FELADAT

- A) demokrácia
- B) Athén
- C) rabszolgák, polgárok családja, metoikoszok és családjaik
- D) népgyűlés

Összesen (6 pont)

2. FELADAT

- A) római keresztény
- B) zsidó
- C) muszlim
- D) ortodox keresztény

Összesen (4 pont)

3. FELADAT

- A) istenítélet
- B) futni hagyja a bűnöst
- C) pénzbírság *vagy* vagyonekobbzás
csonkítás *vagy* vakítás, akasztás (halál)
- D) magántulajdon védelme

Összesen (4 pont)

4. FELADAT

X. század	XVII-XVIII. század	XIX. század
b, f	a, d	e, c

Összesen (3 pont)

5. FELADAT

- A) Feltételek:
 - a) új hajótípus (caravella)
 - b) helymeghatározó eszközök
- B) Okok:
 - a) török terjeszkedés
 - b) nemesféméhség
- C) Következmények:
 - a) a kereskedelmi központ áttevődik az Atlanti-óceánra
 - b) új növények honosodnak meg Európában

Összesen (6 pont)

6. FELADAT

- A) Temesvár sorszáma: 4
B) Nándorfehérvár sorszáma: 5
C) Eger sorszáma: 2
D) Szigetvár sorszáma: 1

Összesen (8 pont)

7. FELADAT

- A) törvényhozó, bírói, végrehajtó
B) zsarnokság jön létre
C) népképviselői rendszerrel
D) felvilágosodás

Összesen (4 pont)

8. FELADAT

- A) 1.
B) önkéntes örökváltság

Összesen (2 pont)

9. FELADAT

- A) Jelacsics: 1., 3., 4.

(3 pont)

- B)

(4 pont)

	A helység neve
A	Pákozd
B	Moson
C	Schwechat
D	Bécs

Összesen (7 pont)

Összpontszám (45 pont)

II. Szöveges, kifejtendő feladatok megoldása

10. FELADAT (Kereszténység)

(rövid feladat)

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		A vizsgázó túlnyomórészt a kereszténység fő tanításait elemzi.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.4 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	A vizsgázó megfogalmazza a keresztény vallás legalább 3–4 fő tanítását. Pl.: megváltás/messiáshit, Jézus Krisztust tekintik megváltónak, a szeretet parancsa, a hit mint a megváltás forrása. A kereszténység tanítása lelki, erkölcsi és a hívő magatartásával kapcsolatos követelményeket is megfogalmaz (pl. Az első keresztények értékrendjében fontos szerepet kapott a szegénység, a szenvedés, az önfeláldozás).	10
	2.1 A történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó helyesen használja a korszak leírásához szükséges történelmi szakszókincset: keresztény, pogány, egyház, keresztény, evangélium, megváltó, vallás.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

A kompetenciákhoz kapcsolódó lehetséges tartalmak (optimális megoldásnál)

A keresztények **Jézus Krisztust** tekintették a zsidók által várt **megváltónak**. (A Krisztus név jelentése: Isten fölkentje.) Jézus prédikációiban meghirdette az „**új szövetséget**”, „Isten országát”, amit az első keresztények **örömhírnék** (Evangélium) neveztek. Fő tanításai: a **szeretet** parancsa (az ellenfél szeretetére is vonatkozik), a **messiáshit**, a **bűnbocsánat**, a **hit** mint a **megváltás** forrása. A keresztények életvitelére és magatartására vonatkozó tanítások a **szegénység**, az **önfeláldozás** és a **szenvedések** elfogadása, a hit terjesztése. (Tanításait tanítványai az „Evangéliumokban” foglalták össze.) A kereszténység mind világmagyarázatban, mind érvényességben az **egyetemességre** törekedett: a megváltás nemcsak egy népre, hanem **mindenkire** vonatkozik (szemben más ókori vallásokkal).

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában elsősorban a két fél erőviszonyainak alakulása szempontjából döntő tényezőket elemzi.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.4 Történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez.	A vizsgázó a térképről leolvashatja, hogy Észak az iparosodottabb, a Dél mezőgazdasági jellegű; hogy nagyvárosok főleg északon találhatóak, hogy a népesség nagyobbik fele északon összpontosul; hogy a kikötők zöme északon van; hogy az északiak a háború alatt blokád alá vették a délieket.	10
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó a korszakra jellemző gazdasági és politikai fogalmakat (pl. blokád, népsűrűség) helyesen használja saját szövegben.	
	3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	A diák megállapíthatja, hogy Északnak kedveznek az erőviszonyok:	
	4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése 4.4 Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése, mérlegelése	mivel nagyobb a népesség, hosszú távon nagyobb hadsereget tud kiállítani; a háborúhoz szükséges ipar ott található; a flotta északon erősebb, tehát elzárhatja a délieket; így megfoszthatják az utánpótlástól és mezőgazdasági termékeik értékesítésétől, vagyis a háború folytatásához szükséges pénz előteremtésétől.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

A kompetenciákhoz kapcsolódó lehetséges tartalmak (optimális megoldásnál)

Észak alapvetően népességi és gazdasági szempontból volt fölényben: a népesség jelentős, és az iparvidékekhez hasonlóan itt található, míg a Dél elsősorban mezőgazdasági jellegű volt. Így a tömeghadsereghez szükséges erőforrások északon álltak rendelkezésre.

A fegyvergyártás és a kereskedelem szempontjából döntő jelentőségű nagyvárosok is elsősorban északon feküdtek. Így a flotta is északi kézben volt, ami lehetővé tette a déliek blokád alá vételét. A blokád révén az északiak megfoszthatták a délieket az utánpótlástól és mezőgazdasági termékeik értékesítésétől, vagyis a háború folytatásához szükséges pénz előteremtésétől.

Megállapítható, hogy már a háború kirobbanásakor az északiaknak kedveztek az erőviszonyok, s ez a fölény a háború folyamán egyre inkább előtérbe került.

Értékelési szempontok		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában elsősorban arra fókuszál, hogy milyen lépések segítették elő a pénzügyi reformot.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	A vizsgázó a források alapján megállapíthatja: Károly Róbert engedélyezte, hogy a papság és a nemesség birtokain is nyithassanak nemesfémhányákat; hogy átengedi nekik a bányabér harmadát; hogy az uralkodó értékálló pénzt veret; hogy a jobbágyokra kiveti a kapuadót.	10
	1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése		
	1.9 Részletek iránti érzékenység források feldolgozása és elemzése során		
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó alkalmazza és helyesen használja a korszak gazdaságtörténeti fogalmait (pl. bányabér, urbura, pénzverési monopólium, egyenes adó).	
	4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	A diák a forrás alapján felismeri, hogy bányareformjával növelni kívánta a nemesfém kitermelését, ezért a bányabér harmadának átengedésével érdekeltté tette ebben a földbirtokosokat. Megállapítja, hogy korábban eltagadták a bányákat, és jogtalanul folyt a kitermelés. Felismeri, hogy a növekvő termelés alapfeltétele az értékálló pénz kibocsátásának. Érti, hogy az uralkodó felhagy az évenkénti pénzbevéltással, és ezért állandó egyenes adót vezet be (kapuadó).	
	4.4 Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése, mérlegelése		
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

A kompetenciákhoz kapcsolódó lehetséges tartalmak (optimális megoldásnál)

Károly Róbert országa pénzügyi stabilitása érdekében – kihasználva Magyarország gazdag ércvagyonát – a **nemesfém kitermelését kívánta előmozdítani**. Annak érdekében, hogy a **földbirtokosokat érdekeltté tegye** a kitermelésben, és ne titkolják el bányáikat, **engedélyezte, hogy a papság és a nemesség birtokain is nyithassanak nemesfémhányákat**. A földbirtokosoknak **átengedte** a bányászok által fizetett bányabér, **az urbura harmadát**. Az uralkodó felismerte, hogy a növekvő termelés alapfeltétele az értékálló pénz kibocsátásának. Ezért **felhagyott az évenkénti pénzbevéltással**, s az ezzel együtt járó pénzrontással. Az így **kieső jövedelmeinek pótlására vezette be** az uralkodó az első állandó egyenes adót, **a kapuadót**.

13. FELADAT (Hunyadi törökellenes harcai)

(hosszú feladat)

Értékelési szempontok	Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése	Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó megoldásában elsősorban Hunyadi János hadjáratait, hadseregét mutatja be, állításaihoz, elemzéséhez több helyen a forrásokból és a megadott térképről szerzett információkat használ.	4
K O M P E T E N C I Á K	1.1 Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása 1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	12
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	
	3.8 Különbségek és egybeesések felismerése, felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között 4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	5

A kompetenciákhoz kapcsolódó lehetséges tartalmak (optimális megoldásnál)

Hunyadi János korának egyik **legkiválóbb hadvezére** volt, hadászata ötvözte a **nyugat-európai zsoldoshadseregek** harcmodorát (nehézfegyverzetű lovasság) a **huszita és a paraszti harcmodorral** (gyalogság, szekérvár). Seregében helyet kaptak a külföldi zsoldosokon kívül a **felkelő parasztok** és a **keresztesek** is. (Alkalmazta korának tűzfegyvereit, a nándorfehérvári ütközetben fontos szerepet kaptak sajkásai.) Nemzetközi összefogást tartott szükségesnek a török Európából való kiűzéséhez. Tisztségei révén szerzett és birtokaiból származó **jövedelmét a törökellenes küzdelmekre** fordította. Hunyadi törökellenes harcait az 1440-es évek elején kezdte meg – fényes győzelmeket aratva az Erdélybe betörő különböző török seregek fölött (1441–1442.) **1443-as hosszú hadjárata** során támadásba lendült át, és többtízezer hadseregével mélyen behatolva a **Balkánra (pl. Nis, Szófia, Drinápoly)** egy sor győzelmet aratott, (amelyek eredményeképpen előnyös békét kötött a törökkel.). **1444**-ben újabb hadjáratot indított, amelynek végén a **várnai csatában** vereséget szenvedett, s maga az uralkodó **I. Ulászló** is meghalt. Utolsó támadó jellegű hadjárata **1448-ban a rigómezei csatában** szintén vereséggel végződött. Hunyadi ezután védekezésre rendezkedett be, és az **1456-os török támadást** (II. Mohamed) (Kapisztrán János ferences szerzetes) **keresztesei és parasztfelkelői** segítségével, az egyéni helytállás szép példájával (Dugovics Titusz) sikeresen verte vissza.

14. FELADAT (A kiegészítés előzményei)

(rövid feladat)

Értékelési szempontok	Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése	Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó válaszában elsősorban a kiegészítéshez vezető út külpolitikai vonatkozásait mutatja be és elemzi.	1
K O M P E T E N C I Á K	1.4 A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez 2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata 3.6 Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése 3.8 Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	10
	A vizsgázó a vázlatról leolvashatja: Oroszország 1849-ben segített leverni a magyar szabadságharcot; mikor és kik között zajlott: a krími háború; az olasz–francia–osztrák háború és a porosz–osztrák háború.	
	A vizsgázó a diplomáciatörténet jellemző fogalmait (pl. fegyverszünet, egyensúly, béke) helyesen használja.	
	4.1 A tanultak okok és következmények szerinti rendezése 4.4 Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése, mérlegelése	
	Saját ismeretei és a vázlat adatainak összevetése alapján kimutatja, hogy a magyar kérdés rendezetlensége meggátolta Ausztria külpolitikai mozgásszabadságát. Levonja azt a következtetést, hogy az elszigetelődő Ausztria nagyhatalmi állásának fenntartása érdekében rendezni volt kénytelen a magyar kérdést.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek.	1

A kompetenciákhoz kapcsolódó lehetséges tartalmak (optimális megoldásnál)

A korszak nagy nemzetközi konfliktusai mind érintették Ausztriát. A krími háborúban, mivel szembe fordult, elvesztette Ausztria egyetlen nagyhatalmi támogatóját, az 1849-ben a magyar szabadságharcot leverő Oroszországot.
Az olasz-francia-osztrák háború, majd a porosz-osztrák háború vereségei megrendítették Ausztria nagyhatalmi helyzetét. A császárnak szembesülnie kellett azzal a ténnyel, hogy birodalma elszigetelődött, s katonai kudarcaiban jelentős szerepet játszott a magyar ügy rendezetlensége. A magyarok minden külpolitikai konfliktus során felkeléssel fenyegettek, így korlátozták a birodalom mozgásszabadságát. **Az uralkodó kénytelen volt belátni, hogy Ausztria nagyhatalmi állásának fenntartása érdekében rendezni kell a magyar kérdést.**

15. FELADAT (Államnyelv)

(hosszú feladat)

Az értékelés szempontjai		Optimális megoldás	Pont
A feladat megértése		Feladatmegértés és lényegkiemelés. A vizsgázó a válasza kifejtése során túlnyomórészt a magyar nyelv térnyerésének, államnyelvvé válásának folyamatát elemzi.	4
K O M P E T E N C I Á K	1.4 Történelmi forrásokból információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	A vizsgázó a források és saját ismeretei alapján felsorolja a magyar nyelv használatának néhány jelentős területét: oktatás, színház, tudomány, törvényhozás, irodalom, sajtó stb. (kb. 4–5) vagy példákon keresztül bemutatja ezeket. A vizsgázó saját ismeretei és a források alapján megfogalmazza a magyar nyelv használatának hivatalossá tételéért folytatott küzdelem néhány jellemzőjét, és állításait konkrét példával vagy példákkal igazolja. A küzdelem egyszerre több síkon folyt: a politikai közéletben, a törvényhozásban, a Magyar Tudományos Akadémia keretein belül, a magyar szépirodalomban	12
	2.1 Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	A vizsgázó helyesen használja a korszak politikai és esztörténeti jellemző fogalmait (pl. államnyelv, törvénykezés).	
	4.12 A magyar történelem sorsfordító eseményeinek több szempontú bemutatása.	A vizsgázó felismeri, hogy a magyar nyelv ügye a reformkori országgyűlések egyik központi kérdése a nemzeti eszme kifejezője volt, és egyben az egyetlen olyan ügy, amelyet még a forradalom előtt sikerre tudtak vinni. A vizsgázó feltételezést fogalmaz meg e siker okaival kapcsolatban. Pl.: ebben a kérdésben a különböző irányzatok képviselői egyetértettek, és/vagy a kormány ebben a kérdésben volt leginkább hajlandó engedelményekre.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A tanuló fogalmazványa szerkesztett szöveg. A szerkezet a logikus kifejtést szolgálja. A szöveg gördülékeny, a mondatok világosak és egyértelműek. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak.	5

A kompetenciához kapcsolódó lehetséges tartalmak (optimális megoldásnál)

A reformkor során a magyar nyelv használatának hivatalossá tételéért folytatott küzdelem a **nemzet felemelkedésére** irányuló törekvések egyik fontos tényezője volt. A magyar kultúra szinte minden területén jelentős erőfeszítéseket tettek a magyar nyelv használatának általánossá tételéért. Erre példa a **Magyar Tudós Társaság** alapszabálya, amely a **magyar tudomány** keretein belül legfontosabb céljául tűzte ki a magyar nyelv ápolását. A nyelvápolás ügye a **politikai küzdelmeknek** is központi témája volt. A kronológia alapján megfigyelhető, hogy a magyar a **politikai közélet és az oktatás minden szintjén** is fokozatosan kizárólagos nyelvvé vált. Ezt a folyamatot tetőzte be az 1844-ben elfogadott nyelvtörvény, amely a magyart tette a Magyar Királyság hivatalos nyelvévé. A törvény tükrözte a reformnemesség felfogását az „**egy politikai nemzet**” nemzet fogalmáról, amit Szemere Bertalan véleménye is tükröz.

A magyar államnyelvért folytatott küzdelem sikerét főleg az tette lehetővé, hogy a legkülönbözőbb politikai irányzatok is egyet tudtak érteni ebben a kérdésben, az udvar pedig a magyar nyelv kérdésében kompromisszumkészséget mutatott.